“Fantastik” Adlı Kitapta
Masonluk İle Bağlantılı Anlatımlar - I

2009 yılında kısa adı Pentagram Yayıncılık olan yayınevi
“Fantastik” adı altında bir kitap yayımladı.

Yazan: Özer Baysaling

Editör: Murat Özgen Ayfer

Bu kitabın ilk bölümlerinde yazar Özer Baysaling, biraz yaşadığı Bodrum ve çevresinin bazı özelliklerini, uluslararası düzeyde bir vücut geliştirme sporcusu oluşuna karşın kansere yakalanışını, eşinin desteğiyle hastalığı nasıl yendiğini anlatıyordu. Özer Baysaling, bir klasik batı müziği tutkunuydu. Boğuşarak atlattığı hastalığının etkisiyle olsa gerek, zihinsel bakımdan yıpranmıştı ve halüsinasyonlar görüyor, birtakım kişilerle telepati kuruyordu. Bunları da kitabın ilk bölümlerinde ayrıntılarıyla aktarmıştı.

Kitabın ortalarında, sıra Masonluk ile bağlantılı konulara gelmişti.

İşte buradaki aktarımlar, kitabın o bölümleri… Araya yer yer görseller de ekledik.

Yasef Bey

Klasik müzik konserlerini elimden geldiğince kaçırmazdım. Eşim de bundan ne kadar haz duyduğumu çok iyi bildiğinden, o hazzı benimle paylaşmaya can atardı.

İstanbul'da olsak, özellikle kışın sık sık gidilecek konserler var ama trafik sorunu insanı canından bezdirir; konsere gittiğine gideceğine pişman eder. Bir keresinde üç saat yollarda süründüğümüzü hatırlarım.

Bodrum'a, yazlığımıza geldiğimizde ise ayda bir klasik müzik konseri rast gelir ya da gelmez. Bunun için yakın çevreyi de kollardım. Gerekirse İzmir'e kadar bile gidip gelebilirdim.

İşte bu kez Efes'teki bir festivalde, büyük amfideydik...

Aslında bu antik kentin Odeon denilen bir konser salonu da vardır ama orası pek ufak; ne büyük orkestraları alır ne çok sayıda dinleyiciyi.

Efes Bodrum'a sanıldığı kadar uzak sayılmaz; otomobil ile taş çatlasa iki buçuk, bilemediniz üç saat.

Oysa İstanbul'da Anadolu yakasından Taksim'deki Atatürk Kültür Merkezi'nde bir akşam konserine gitmeye kalksanız, yolculuk süreniz buna yakın sürer; hele hafta sonuysa... Az önce değindiğim gibi, katlanmak zorunda kalacağınız trafik çilesi ve bunun yarattığı stres de cabası.

Bordum ile Efes arasında yol boyunca ise çevre, tarlalar, bağlar, bahçeler, yeşilliklerle dolu. Üstelik yola erken çıkılırsa, gezilecek çok yer var.

Böyle durumlarda Şirince'ye uğramadan geçmeyiz.

Orada müthiş enerji birikimi var; bir de enfes şarap...

Meryem Ana da çok yakınlarında.

Dünyadan akın akın insanlar geliyor. Bunların çoğu hem tarihe, hem şaraba hem de spiritüel enerjiye pek meraklı.

Konserdeki birkaç ön parçadan sonra sıra başyapıta, Beethoven'in 9. Senfonisi'ne gelmişti.

Kim bilir kaç kez dinlemiştim konserde ya da plaktan... Kim bilir kaç kez daha, tekrar tekrar dinleyecektim, bıkmadan, usanmadan… İnsanlar arasındaki dostluk ve kardeşlik işleniyordu bu yapıtta. Sanki yer, gök, deniz, çiçekler, ağaçlar, taşlarla toprak, gecenin huzurunda, bu temaya en iyi ortamı yaratmak ve dostluğu çağrıştırmak için tüm güzelliklerini ortaya koyarak aralarında anlaşmış gibiydi. Geçmiş, bugün ve gelecek, notaların olağanüstü akışında bütünleşmişti. Yörenin eski uygarlıkları müzikle dile geliyordu.

Müzik ruhumu doldururken, gözlerim çevrede dolaşıyordu. Yine bedenimle ruhum arasında kalmış, yakınımdakilerin zihinleriyle iletişim kurmaya, onlara gidip gelmeye başlamıştım. Nedense bu duyguyu hep klasik müzik konserlerinde yaşıyordum.

Oturduğumuz yerden iki sıra aşağıda yaşlı bir bey oturuyordu; yanında da siyah elbiseli bir hanımefendi. Sonradan öğrendiğime göre bu bey yetmiş iki yaşındaydı ama hiç göstermiyordu. Yaşına göre saçları pek az dökülmüş, hayli kırlaşmış, oldukça uzamış ve o da bundan hoşlanmakta olsa gerek ki arkaya toplayıp bağlamıştı. Benim ise tepem daha gençken açılmaya başlamış olduğundan, benden yaşlı ve bol saçlı erkeklere oldum olası gıpta ederdim.

Görmüş geçirmiş bir beyefendi görünümündeydi. Benim gibi o da müzikten etkilenmiş, âdeta huşu içinde dinliyordu. Derinlere dalmıştı.

Bir süre için onun zihnine girdim.

Adı Yasef idi; Yahudi bir Türk vatandaşı. Ülkemiz her ne kadar laik bir cumhuriyet olsa da halkımızın çoğunca "Müslüman ülke" olarak görüldüğü için, başka dinden olanlara kondurulan şu "azınlık" niteliğini taşıyanlardan.

Bir ülkenin halkı söz konusu olduğunda, bu terimi hiç sevmiyordum. Bana ayırımcılığı çağrıştırıyordu. Çevremde öyle nitelendirilen hayli dostum vardı: Rumlar, Ermeniler, Yahudiler... Onlarla konuşurken, bir yandan benim diğer yandan onların bu ayırımcı anlam altında ezildiğimizi hissederdim.

Üstelik soyadım "Baysaling" olduğundan, bu da kimilerine pek garip geldiğinden, çoğu zaman beni de gayrimüslim azınlıktan gibi gören ve soranlar olurdu.

Öyle olsam, bunu onurla kabul ederdim ama değilim. Büyük babalarım Osmanlı ordusunda savaşmış Müslüman subaylar. Baysaling ise Orta Asya Türklerinin kullandığı ve "selamete çıkmak için mücadele edip galip gelen" anlamında öz Türkçe bir sözcük. Ben ise böyle sorular karşısında "gayrimüslim azınlıktan" olarak görülmekten çok, sözcüğün ayırımcılığından tiksiniyordum.

Bu nedenle Yasef Beyi ve öyle olanların sıkıntısını daha iyi anlıyordum. Ayrıca, Osmanlıların tarihinde çok önemli işler görmüş devşirmelere, sanatçılara, haremdekilere ve padişah annelerine ne demeli?... Osman Bey'den sonra hangi Osmanlı sultanının karısı Türk asıllı? Bu gerçeği nedense hep göz ardı ediyoruz. Şecereleri karıştırsak, Türk asıllı sandığımız kişilerin soyu sopu kim bilir nerelere uzanır!

Yasef Bey yıllarca Kapalıçarşı'da kuyumculuk yapmış, şimdi ise işlerini tümüyle oğluna bırakmış, kışın İstanbul'da oturuyor yazlarını Kuşadası'nda geçiriyordu. Karısı geçen yıl ölmüştü. Yalnız yaşıyordu. Bazen kendinden iki yaş büyük olan, o da dul kalmış kız kardeşi de geliyor, ona eşlik ediyordu. Bu konsere de onunla birlikte gelmişti.

Yasef Bey ile zihinsel iletişim kurunca; onu çeşitli düşüncelere gömülmüş buldum. Bir oraya bir buraya gidip geliyordu. Bunların arasında biri vardı ki, hayli ilginç...

Meğer Yasef Bey masonmuş!

Müziğe meraklıydı. Konseri dinlerken Beethoven'in 9. Senfonisi'nin Masonluğun ilkelerini yansıttığını düşünüyordu.

Sonradan edindiğim bilgilere göre, bir bakıma yanlış sayılmasa gerekti bu düşündüğü... Nitekim gerek Beethoven gerekse senfoninin son bölümündeki koralin söz yazarı Schiller de masonmuş.

Masonluk benim için de ilgi çekici bir konuydu. Bu kurum hakkında değişik kaynaklarda birbirinden çok farklı hatta çelişkili şeyler okumuştum. İşin doğrusunun ne olduğunu da merak etmiş ama mason olduğunu bildiğim ve sorabileceğim birisine rastlamamıştım. Daha çok Masonluğu kötüleyenler çıkmıştı karşıma. Kim bilir belki de rastlamıştım; belki dost ve arkadaşlarım arasında da mason olanlar vardı; ancak hiçbiri bana mason olduğunu söylememiş, bu konuda bir ipucu vermemişti ki... Zaten bu kurumun gizemliliği hatta bilinmezliği bundan ileri gelmiyor muydu?

Hazır fırsatı yakalamışken, bundan ötürü biraz kendimden utanmışsam da Yasef Bey'i Masonluk konusuna yönelttim.

Ohooo!... Çok doluydu.

Hayli genç yaşta girmiş Masonluğa... Loca toplantılarına katılmak büyük bir zevkmiş onun için; hiç ihmal etmez, deyim yerindeyse iki eli kanda olsa da gidermiş... Ancak yaşı ilerleyince, biraz da sağlığı bozulmaya yüz tutunca aksatmaya başlamış. Son yıllarda pek gitmez, gidemez olmuş; hele eşi öldükten sonra.

Zihinsel iletişimi karşılıklı kurduk.

Önce bana şunları anlattı:

«Klasik müzik bana locamızdaki toplantıları hatırlatıyor. Özellikle şu dokuzuncu senfoniyi toplantılarımızda sık sık kullanırdık. Adı mabet olan çalışma ortamında, mason kardeşlerle birlikte özgürlük, eşitlik ve kardeşlik ilkelerini esas alarak kültürel konular üzerinde görüşmeler yapar, bilim ve akıl yoluyla incelemeye çalışırdık.

Bu senfoninin koral bölümü çoğunlukla toplantımız sona erince, dağılmadan önce çalınırdı; kardeşliği iyice içimize sindirebilmemiz için...

Sonra agap ya da kardeş sofrası olarak andığımız bir sofranın çevresine doluşurduk. İçenler de içmeyenler de kadeh kaldırıp hep bir ağızdan "Ateş!" diye seslenirdi. Seviyeli ve doyum olmaz sohbetlerle geçirirdik o akşamı.»

Bu deyişleri beni daha da meraklandırdı.

Demek masonlar ile olmayanlar bu kuruma çok farklı bir görüş açısından bakıyordu. Bu da pek doğaldı. Bilen ve içinde yaşayanlar ile pek bilmeyip, dışarıdan gazel okuyanlar... Bir başka deyişle içeridekiler yani -Masonluk içrek (ezoterik) bir kurum olduğuna göre- inisiyeler ile dışarıdakiler yani Masonluğa göre haricîler...

Yasef Bey bunları pek kimseyle paylaşamıyormuş. Hariçtekiler onu anlayamıyor, ön yargılarıyla düşüncelerine karşı çıkıyor, Masonluğun hiç de onun dediği gibi iyi bir kurum olmadığını söylüyor hatta onu suçluyorlarmış. «Sen zaten Yahudi olduğun için Masonluk da sana iyi geliyor. Masonluk Yahudiliğe hizmet eder. Siyonizmin uydusudur. Önce masonları ateist yapar, sonra da onları bu gizli amaç uğruna kullanırlar. Hep kendi menfaatlerini kollarlar.» diyorlarmış.

O da anlatamamak ve anlaşılamamaktan ötürü çok üzüntü duyuyormuş. «Ben yıllardan beri bu işin içindeyim. Hiç de dediğiniz gibi bir şey görmedim. Bizim Masonluğumuz millidir. Bu dünyanın her yerinde böyledir. Bunları söyleyenler uyduruyor.» dese de bu hiçbir işe yaramıyormuş. Ona inanmıyor, ayrıntıları anlatmaya kalkışsa dinlemek bile istemiyor, hep Masonluk hakkında atıp tutanlara inanıyor, kendi kafalarının dikine gidiyorlarmış. Bu da Yasef Beyi çok üzüyormuş.

Ona Masonluk hakkında çok şey sorabilir, çok şey öğrenebilirdim. Elbette bunlar onun bakış açısından yani göreli olacaktı. Olsun!...

Ancak ona bu konuda genel sorular sormaktansa, Masonluğa neden ve nasıl girmiş olduğunu anlatmasını rica ettim.

Anlattı.

Şimdi bana o gece konser sırasında düşünme yoluyla anlattıklarını doğrudan onun ağzından aktaracağım.

Aslında bu arada birçok soru sordum ve o da her birini yanıtladı ama bu soru-yanıt ya da istediğim açıklama fasıllarının nasıl geliştiğini pas geçeceğim; anlattıklarını izlemeniz daha kolay olsun diye...

«Masonluğa girişim… Evet, bu benim için ne heyecan ve gurur verici, ne mutlu bir olaydı!

Dükkân komşum, benden yaşça hayli büyük olan Sıtkı Bey bir gün bana mason olduğunu söylemiş ve bir teklif getirmişti. "Sen, kültür alt yapın, davranışların ve ahlâkınla aramıza katılacak bir gençsin. Ne dersin? Mason olmak ister misin?" diye sormuştu.

"Ne diyebilirim ki!... Şeref duyarım ama bu konudaki bilgim pek yetersiz." demiştim, "Beni biraz daha bilgilendirirseniz, belki o zaman bir karar verebilirim. Zannedersem hakkında hiçbir şey bilmediğim bir cemiyete gözü kapalı katılmam doğru olmaz." diye de ilave etmiştim.

Bunun üzerine kahkahalarla gülmüştü Sıtkı Bey.

Şaşırmıştım. Niçin güldüğünü sorduğumda, "Zaten gözü kapalı gireceksin." demişti.

O gün ne demek istediğini anlamamış ama sormamıştım. Öğrenmek istediğim doğruydu ama çok sormamak gerektiğini düşünüyordum.

Sıtkı Bey, "Şimdi ben sana ne anlatsam eksik ya da yanlış olabilir. İyisi mi, ben sana bir kitapçık getireyim; önce onu oku." demişti.

Ertesi gün de dediği gibi yapıp, bana bir kitapçık vermişti.

Eve gittiğimde oturup bir çırpıda okuyup bitirmiştim. Gerçeklerin araştırılması, bilimsel tutum, kardeşlik ve sevgiden söz ediliyordu bu kitapçıkta. Masonluğun, kişilerin birer bilge olmalarını, toplum ve insanlık yararına olmak üzere, birlik ve kardeşlik için çalışmanın amaçlandığı anlatılıyordu.

Eskiden hep merak ederdim. Halk arasında çoğu kimse Masonluğu sonradan benim de karşılaşmış olduğum gibi önce dinsizlik, sonra Siyonizme hizmet, bu arada bir karşılıklı menfaat ortamı, gizli işler döndüren karanlık bir kuruluş olarak görüyordu. Bu belki isteyip de oraya giremeyenlerin ve oradaki gizliliğin yarattığı iftiralardı.

Hâlbuki Sıtkı Bey çok iyi bir insandı. Güler yüzlü, ticaretinde dürüst, orta halli, dost canlısı, hiçbir şeyden şikâyet etmeyen, başkalarına yardım için elinden geleni yapan, bir Müslüman ile Müslüman, benim gibi bir Yahudi ile Musevî gibi olan biriydi. Ancak bunu gösteriş olarak, işinin icabı da yapmazdı. Kimseyi dininden, inancından, milliyetinden, kendisinden farklı olan siyasî meylinden ötürü kötülemezdi. Her insanı birbirine eş tutar, hürmet ederdi.

Verdiği kitapçıkta da benim fikrimle uyuşan çok güzel şeyler yazılıydı.

Ertesi gün Sıtkı Beyle konuşup birkaç endişemi bertaraf etmeye çalıştım. Keşke bu kitapçığı bana hiç vermeseydi. Çünkü kitapçıktan edindiğim bilgilerle bu konuda ne kadar bilgi noksanım olduğunu daha iyi anlamıştım.

Sıtkı Bey bana Masonluğun dinsizlik ve Siyonizm ile katiyen alâkası olmadığını, politika ile uğraşmadığını, sadece insanların yarattığı dogmalara karşı olduğunu, öncelikle akıl ve hür düşünceye yer verildiğini, orada hiçbir ülkeye ve özel menfaate hizmet edilmediğini, buna benzer şüphelerimin yersizliğini büyük bir sabır ve inançla anlattı.

Madem öyleydi, niçin böyle içine kapanıktı Masonluk?

Onu da anlattı. Çalışmaların herkesle bir arada yapılmayışının bir gelenek olduğunu, bunun başka birçok cemiyette de görülebileceğini, bilgi ve düşünceleri bakımından henüz yeterli seviyeye gelmemiş, hele mutaassıp kesimden korunmak için bu yolun seçildiğini, gizli hiçbir şey yapılmadığını, esasen kuruluşlarının kanunlarımıza göre aynı zamanda resmen tescilli bir dernek olduğunu belirtti.

İş yerlerimiz, bu gibi mevzuların öyle uzun boylu görüşülmesine müsait değildi. Bu sebeple bu meseleyi bir başka gün bir başka yerde, bir akşam birlikte yemeğe çıkarak konuşmaya karar verdik.

Üç dört gün sonra bir akşam dükkânlarımızı kapattıktan sonra Boğaz'da sakin, hafif tonda klasik müzik çalınan bir lokantaya gittik. Burasını da nasıl bulmuştu acaba? Klasik müzik çalınan bir lokanta!...

Deniz kıyısında oturup rakı ve mezelerimizi söyledikten kısa bir süre sonra bize bir bey daha iştirak etti. Ufak tefek, son derece cana yakın beyefendiydi. O da masonmuş. Sıtkı Bey onu, Masonluğu kendisinden çok iyi bildiği, dolayısıyla beni daha iyi bilgilendirebileceği görüşüyle davet etmiş.

Affan Bey yurt çapında ünlü bir mimardı; yurdumuzda birçok önemli yapıta imzasını atmış olan bir kişi... Masonluğuyla gurur duyuyordu. Çok geniş bilgilere sahipti.

Hem çok şeref duydum hem mahcup oldum; işini gücünü, ailesini bırakmış, benimle uğraşmak, bana bilgi vermek için gelmişti. "Ne büyük bir fedakârlık!" diye düşünmüştüm. Ben, Yasef, sıradan bir kuyumcu, buna değer miydim?

O gece benim için unutulmaz oldu.

Sofrada bir yandan kadehlerimizi tokuştururken bir yandan da uzun uzun sohbet ettik.

En çok konuşan Affan Bey oldu. Yumuşacık bir ifadesi vardı; öyle güzel, öyle cezbedici bir tarzda anlatıyordu ki... Masonluğa gönülden bağlanmıştı. İnanıyordu. Bilim ve bilgiyi savunuyordu.

Masonlar arasında çok mimar bulunduğunu söyledi. Bunun sebebini sorduğumda, mimarlık mesleğinin Masonlukta çok önemli bir yer tuttuğunu söyledi. "Bizde her şey sembollerle anlatılır. Bir mimarî eserin baştan sona her unsuru Masonlukta sembolik bir değer taşır." demişti.

Her ne sorsam hiç düşünmeden hemen cevabını veriyordu ama bazı hususlarda "Bakın, işte onu aramıza girdikten sonra öğreneceksiniz. Şimdi anlatırsam tadı kaçar." meyanında sözler ediyordu.

Ben de bunun üzerine ikna oldum ve o gece orada Sıtkı Bey'e teklifini kabul ettiğimi, Masonluğa girmek istediğimi söyledim.

Bunun üzerine Affan Bey bana, "Bence bu konuda öyle pek acele etmeyin. Şimdi içkili kafayla karar vermeyin. Bunu yarın, öbür gün sakin olarak bir daha düşünün. Hatta bir gün büroma gelin. Bir çayımı için. Daha etraflı görüşürüz. Hem sonra hanımefendiye de danışın." dedi.

Dediği gibi yaptım. Birkaç gün sonra Beyoğlu İstiklal Caddesi'ndeki bürosunda ziyaretine gittim. Beni büyük bir yakınlıkla, sanki kırk yıllık dostmuşuz gibi karşıladı. Verdiği ilave bilgilerle yüreklendirdi. Birlikte benim için çok faydalı geçen bir sohbette bulunduk.

Bu arada sahaflara gidip Masonluk hakkında biraz daha bilgi edinebilmek için kitap aradım. Buldum da... Fakat kitaplarda yazılanlar ile gerek Sıtkı Beyin gerekse Affan Beyin anlattıklarının ilgisi alâkası yoktu. Hepsi Masonluğu kötülüyordu. Öyle ki, şayet onları tanımamış olsaydım ben de o kitaplardaki iddialara inanabilirdim. Büyük hata yapardım.

Bunu Sıtkı Beye söylediğimde, "Bak dostum, Masonluğa girmen şart değil. Girersen hem senin hem bizim için iyi olur o başka… Ancak girmeyebilirsin de... Girmesen de her şeye hemen inanmamalısın. Önce aklını kullanmalısın. Gerçekleri öğrenmek için, madalyonun hem ön hem arka yüzüne bakmalısın hatta kenarına bile." demişti.

Kuyumcu olduğum için bu sembolik deyişini hiç yadırgamamıştım.

Birden Masonluğu unutup, kendi mesleki bilgilerimi düşündüm. Ben şimdi istesem, madenden ve taştan anlamayan birine düşük ayarlı altına biraz bakır karıştırıp onu yüksek ayarlı altın, bir zirkonu da pırlanta diye yutturamaz mıydım?... Tersine, kötü niyetli bir meslektaşım da ihtiyacı olduğu için aile yadigârı bir kolyeyi satmak için getiren bir müşteriye üzerindeki taşların sahte olduğunu söyleyerek onu kandıramaz mıydı? Meslektaşlar hiç olmadık şekillerde hiç olmayacak laflarla birbirlerinin arkasından konuşup, birbirlerini suçlamıyor muydu? Hepimiz insanlara peşin hükümlerle davranmıyor muyduk? Hiç bilmediklerimize hep başka gözle bakıyorduk. Alâkadar olmadıklarımızı anlamıyor, sevemiyor, olmadık şeylere inanıyor ama işimize gelmeyen her şeyden de boşuna şüpheleniyorduk.

Sıtkı Bey'e kesin kararımı bildirdim. O ise "Peki, gereğini yapacağız. Ancak bizim de birtakım formalitelerimiz var. Bu birkaç ay hatta belki daha uzun sürebilir. Sabırlı olup biraz beklemelisin." dedi.

Beklerdim elbette. Ne acelem vardı ki? Bana teklifte bulunmuş olmasa, Masonluğa girmek belki aklımın ucundan bile geçmeyecekti.

Bir ara bana bir müracaat formu getirip doldurttu. Birkaç tane de vesikalık fotoğrafımı aldı. Sevinmiştim. Bunlar Masonluğa girmem için muamelelerin yürütülmekte olduğuna alâmetti.

Bir ay kadar sonra da tanımadığım birtakım kişilerin beni arayıp görüşmek isteyeceklerini, bunun usulden olduğunu, teklifte bulunmanın kifayet etmediğini, hakkımda karar verilebilmesi için beni tanımayanlar tarafından tahkikat yapılmasının gerektiğini söyledi.

Nitekim dediği gibi de oldu ama bir farkla: Sıtkı Bey üç kişinin arayacağını söylemişse de sadece iki kişi aradı.

İkisi de ayrı ayrı gelip görüştü benimle; biri işyerimde, biri evde... Nelerden hoşlanıp, nelerden hoşlanmadığımı, ailemin kökünü, tahsilimi, kuyumculuk işini nereden ve nasıl öğrendiğimi, niçin bu işi yaptığımı, ailem, ülkem ve genel olarak insanlık hakkında neler düşündüğümü, hangi kitapları okuduğumu, işimin dışında nelerle meşgul olduğumu, hobilerim olup olmadığını, dinsel inancımın detaylarını, özellikle Yahudi olmam hasebiyle dinleri nasıl değerlendirdiğimi, niçin mason olmak istediğimi, daha birçok şey sordular. Masonluğa girecek olursam orada kendi hesabıma hiçbir menfaat elde edemeyeceğimi, öyle bir niyetim varsa hayal kırıklığına uğrayacağımı, bu sebeple şimdiden vazgeçmemi, beni ikaz edercesine ve defalarca söylediler.

Masonluğa girmek için insanın tam manâsıyla münevver olması gerekiyordu. Gerçi bunu hem Sıtkı Bey hem Affan Bey de söylemişti ama insanın hiç tanımadığı ağızdan duyması bir başka oluyordu.

Beni evde ziyaret eden beyefendi, sohbetimize karımın da katılmasını bilhassa rica etmişti.

Estel biraz çekinmişti ama bir şey diyememişti. Nitekim bir ara karıma dönerek, "Hanımefendi, kocanız mason olmak istiyor. Siz buna ne dersiniz?" diye sordu. Estel bunu zaten biliyordu; "Maalmemnuniye ama malûmunuz biz Yahudi'yiz. Bunun size bir zararı veya sizce bir mahzuru olmasın!" diye cevap verdi.

Bunun üzerine de bizi ziyaret eden bey, -adını söylememişti ve biz de sormamıştık- Masonlukta din, dil, ülke ve ırk ayırımı olmadığını, Masonluğun bu gibi ayırımcılıklara karşı olduğunu karıma da anlattı.

O böyle samimiyetle anlatınca, Estel de cesaretlendi ve "Beyefendi, ben de size bir şey sorabilir miyim?" dedi. "Elbette." cevabını alınca da "Her şeye peki ama kadınları aranıza almıyorsunuz. Neden?" diye sordu.

İçimden "Eyvah!" dedim, "İşte şimdi bir çuval incir berbat olacak."

Korktuğum gibi çıkmadı. Bizi ziyaret eden bey, toplumlarda kadın ile erkek eşitsizliğinin, bu konudaki ayırımcılığın yüzyıllardan beri devam edegelen bir mesele olduğunu, bunun Masonluk ile doğrudan bağlantısı olmadığını, halli için çok zaman geçmesi, önce toplumların tekâmül etmesi gerektiğini, bunun da çok uzun zaman aldığını anlattı. Sonunda, "Umarım insanlık bilim ve teknikte olduğu gibi zihinsel bakımdan da gelişir ve kadınların da Masonluğa kabul edildiği bir gün gelir. Hatta beklenenden de yakında gelecektir" diyerek, noktayı koydu.

Nitekim sonradan dediği de oldu ama aradan çok yıllar geçmesi gerekti.

O zaman sormuştum Estel'e, "Sen de mason olmak ister misin?" diye.

İstememişti. "Evimizin her yanı Masonluk doldu zaten. Bu sana da yeter bana da" demişti. Sonra da eklemişti: "Fakat oğlumuz da bir gün mason olsun isterim."

Bu görüşmelerden iki ay sonra da Sıtkı Bey gerekli işlemlerin sona erdiğini, yakında locaya kabul edileceğimi müjdeledi.

Meğer hakkımda tahkikat yapan biri daha varmış. O da kuyumcuymuş. Tanımıyordum. Benimle görüşmüş ama ben farkına bile varmamışım. Bir müşteri gibi gelmiş dükkâna; nasıl pazarlık ettiğimizi, sonunda uyuşamadığımız için hiçbir şey almadan gidişini gülüşerek hatırladık. Benim müşteriye nasıl muamele ettiğimi ve dürüstlüğümü ölçmüş.

Bir namzedin Masonluğa girişinde ne gibi muameleler yapıldığını sonradan görerek ve bizzat iştirak ederek öğrendim.

Önce bir teklif yapılıyor. Bu loca üyelerinin dikkatine getiriliyor. Sonra teklif edilenin talepnamesi alınıp okunuyor. Daha sonraki bir celsede de o zat hakkında yapılmış tahkikatlar üzerine verilmiş raporlar…

Bunların her birinde, bir itirazı olan varsa bildirmesi isteniyor; o takdirde "üstad-ı muhterem" dediğimiz başkan ne yapılacağına karar veriyor.

Böyle bir şey olmazsa, "skrüten" dediğimiz oylama yapılıyor.

Bir kutuda "müspet" anlamına gelen beyaz, "menfi" demek olan kırmızı bilyeler var. Herkes sırayla birini alıp, kimseye göstermeden kutuya atıyor. En az üç kişi kırmızı oy verilirse, bu namzedin müracaatının kabul edilmediği demek oluyor.

Bu muamelelerin hiçbirinde pürüz çıkmazsa, Masonluğa kabul merasimine davet ediliyor.

Yasef Bey'in o geceki zihinsel iletişimde anlattıkları üzerine sonradan biraz araştırma yaptım.

Gördüm ki, ben Masonluk adlı bu kurumun dünyanın her yerinde tıpatıp aynı olduğunu sanırken meğer yanılıyormuşum. Mason locaları her ülkede birbirine pek benzer ama birbiriyle tıpatıp aynı olmayan bir şekilde örgütleniyormuş ve yaptıkları çalışmalar arasında da farklar varmış. Kimisi Masonluğu tümüyle dinsel nitelikli bir kurum olarak görürken, kimisi dinlerin tümünden bağımsız tutuyormuş. Bu yüzden aralarında anlaşmazlıklar, ayrılıklar doğmuş; aynı ülkede bile birbirinden farklı tutumda mason örgütleri oluşmuş.

Bu durum yurdumuzda da geçerliymiş. Üstelik zaman içinde bazılarının gerek çalışma yöntemi gerekse ritüelleri değişmiş.

Dolayısıyla Yasef Bey'in anlattıkları ancak kendi üyesi olduğu loca ve biraz da bundan çok yıllar öncesi için geçerli oluyordu.

O geceki zihinsel iletişimimizde Yasef Bey'in anlattıklarına yine döneceğim. Ancak önce belirtmek istediğim bir nokta daha var:

Belki daha önce de söylemiştim; siz bunları okurken, bu görüşmeler size çok uzun bir zaman içinde gerçekleşmiş gibi gelebilir. Oysa bunların süresi, bizim bedensel yaşama ortamımızdaki zaman kavramıyla ölçüldüğünde çok kısa... Bu, insanın rüyasında gördüğü bir olayın çok uzun sürdüğünü sanması, oysa aslında çok kısa hatta belki topu topu birkaç saniye sürmesine benziyor. Zaman kavramı göreli, yani izafî. Yolun gerçek uzunluğu, yolcunun hissettiği gibi; hele o yolculuk sırasında görülen bir manzaranın belleğe taşınması ancak fotoğrafının çekilmesi kadar kısa bir süre…

Ancak bunun yazıya dökümü ve okunması, hele o manzaranın betimlenmesi, dünyevi düzene göre zaman alıcı oluyor.

Nasıl Mason Oldum...

Şimdi Efes'teki konser sırasında kurduğumuz zihinsel iletişimimizde Yasef Bey'in anlattıklarına onun ağzından aktararak devam ediyorum...

Bir yandan müziği dinliyor, diğer yandan iletişimi sürdürüyordum.

«Masonlukta "tekris" dediğimiz kabul merasiminin yapılacağı gün çok heyecanlıydım.

Bana birçok şey anlatmışlardı; ben de birçok şey okumuştum ama buna rağmen neyle karşılaşacağımı tam olarak bilmiyordum.

O gün öğleden sonra dükkânı kapatıp eve gittim. Banyo yaptım; tıraş oldum. Siyah takım elbisemi giyip, neredeyse bir damat gibi hazırlandım.

Sonra Sıtkı Bey ile Beyoğlu'nda Lebon Pastanesi'nde buluştuk.»

Bu aşamada Yasef Bey bir de nostaljiye takılıp, şöyle dedi:

«O pastane şimdi artık yok. Çok oldu kapanalı. Yazık oldu! Hâlbuki eski İstanbul sosyetesinin, sanatçı ve yazarların buluştuğu bir yerdi.»

Sonra da devam etti:

«Mason locasının bulunduğu bina, oraya çok yakındı; birçok kere önünden geçmiştim o binanın, biliyorum. Masonların orada toplandığı aklıma bile gelmezdi.

Beni binanın arka kapısından içeri aldılar. Bodruma indirdiler. Sıtkı Bey «Haydi bakalım, kolay gelsin!» diyerek gitti. Benimle kalacağını zannetmiştim ama öyle deyince sesimi çıkarmadım. Demek usul böyleydi.

Yalnız değildim. Masonluğa girmek üzere benden önce gelmiş iki kişi daha vardı.

Başlangıçta birbirimize karşı biraz çekingen davrandık ama baktık ki burada biz bizeyiz, gelen giden de yok, hoşbeş etmeye başladık. O sırada tanımadığım birisi çıkageldi. Her birimizin ismini, ne iş yaptığımızı falan sordu; bir kâğıda yazdı. Bizimle bir süre sohbet ettikten sonra gitti.

Az sonra başka biri göründü. Üzerinde kapkara bir cüppe, başında şu Amerika'daki zencilere karşı terör örgütünün üyelerininki gibi ama kara bir maske, elinde de bir kılıç vardı. Üzerindeki cüppe ile tezat bir şekilde beyaz eldiven giymişti.

Ürktüm ve şaşırdım doğrusu... Masonlar böyle mi giyiniyordu? Yoksa bu adam mason değil miydi? Şimdi bize ne yapacaktı? Bu bir oyun muydu? Ne manâsı vardı bunun? Yoksa bunların hepsi bir kara büyü, cinlerin, şeytanların bir tatbikatı mıydı?

Çok geçmeden öyle düşünmüş olduğumdan ötürü utandım. Farkına varmadan ben de peşin hükümlü hareket ediyordum. Beklemeye karar verdim.

Sonradan ona "mahuf" dendiğini, bunun korkunç görünüşlü ama esasında kötü niyetli olmayan kimse demek olduğunu öğrendim.

İlk anda böyle bir şey görmek beni biraz daha heyecanlandırmıştı. Hâlbuki dış görünüme aldanmamak icap ettiğini, muhteviyatın görünenden çok farklı olabileceğini biliyorduk.

Bu kişi, Masonluğun dışarıya kapalı, ezoterik bir kuruluş olduğunun sembolüymüş. Üstelik buraya çağrılmış olmak, Masonluğa kabul edilmiş olmak anlamına da geliyormuş. Merasim esnasında bile bir itiraz vaki olabilirmiş. Binaenaleyh o kişinin öyle giyinmesinin bir sebebi de tanınmamakmış.

Her birimizin üzerindeki para, saat ve benzeri şeyleri çıkarttırdı; parmağımdaki alyansı bile... Bunları ayrı ayrı birer torbaya koydurdu ve alıp götürdü.

Donup kalmıştık. Birbirimizin yüzüne baktık. Ötekiler benden daha çok şaşırmış, ikisinin de nutku tutulmuştu. Zannedersem onlar benim gibi hazırlık yapıp gelmemişlerdi. Ben de neler olacağını tam bilmiyordum ama hiç olmazsa beklenmedik şeylerle karşılaşacağımı düşünüyordum.

Çok geçmeden o kara cüppeli maskeli adam tekrar geldi. Bu defa elinde bir tepsi, üzerinde üç bardak vardı; içinde kırmızımtırak koyu renkli bir mayi olan bardaklar... Eliyle içmemizi işaret etti.

Ne dese yapacaktık.

Bardağı dudaklarıma götürdüm. Tatlı bir şerbetti. Hoşuma da gitti. Birkaç ufak yudum aldım. Hayır, tatlı değildi. İçine biber gibi bir şey konmuştu. Hem tatlı hem acıydı. Daha sonra buna "pişmanlık şerbeti" dendiğini öğrendim. Bir sembolmüş bu; Masonlukta kullanılan sembolik lisan mucibince insanın hayatında hem tatlı hem acı anları olabileceğini belirtiyormuş.

Bu bana eskiden bir Filipin mutfağında yediğim yemeği hatırlatmıştı. Orada da gelen tabaktaki yemekte tatlı, acı, ekşi her türden yiyecek vardı. Şefe bunu sorduğumuzda, dilin bu tatların hepsinden ayrı ayrı lezzet aldığını ve aynı anda hepsini birden tatmanın da ayrı bir lezzeti olduğunu söylemişti. Hayat da böyleydi işte; acılar ve güzelliklerle dolu. Bunların hepsinin ayrı bir manâsı ve tadı vardı. Mühim olan bunları ayrı ayrı fark edebilmekti.

Sonra o kara cüppeli ve maskeli adam her birimizi teker teker aldı ve bir başka yere götürdü. Beni en sona bıraktı. Ötekiler şerbeti bir dikişte içirip bitirdiği, ben biraz ağırdan aldığım için miydi acaba? Yoksa her ikisi de benden yaşça daha genç olduğundan mı?

O andan itibaren uzun bir süre ötekileri görmedim. Sadece yakında bir yerde olduklarını hissediyordum.

Sonradan adına "tefekkür hücresi" dendiğini öğrendiğim dar, alçak tavanlı ve pek loş bir odaya soktu beni.

Bu odanın duvarları ve tavanı kapkaraydı. Ortada küçük ve eski bir tahta masa ile bir sandalye vardı.

Beni orada yalnız bıraktı. Eliyle beklememi işaret etti. Karanlıkta beyaz eldivenleriyle işaretleri daha kolay görünüyordu. Hem ne demek istediğini işaretle gayet iyi anlatıyordu.

Hiçbir şey söylemeden, çekip gitti.

Kulak kesildim. Uzaktan bir yerden mırıltılar geliyordu. Başka hiçbir ses yoktu. Buraya geldiğimden beri ikinci defa endişelenmiştim.

Az sonra gözüm karanlığa alıştı. Cılız bir ampulün zar zor aydınlattığı bu yeri şimdi daha iyi görebiliyordum.

Masanın üzerinde bir şeyler vardı.

Aman Tanrım!... O da ne?... Resmen bir kurukafa! Önce karalar giymiş bir adam, sonra bir kurukafa…

Beni korkutmaya mı çalışıyorlardı? Korkayım da bu işten vazgeçip gideyim... Bunu mu istiyorlardı? Yoksa beni deniyorlar mıydı, acaba korkacak mıyım diye?

Korkmadığımı kendime ispat etmek için kurukafaya dokundum. Alçı gibi bir şeyden yapma olduğunu sanmıştım ama hayır, gerçekti.

Nitekim duvarda asılı beyaz bir levhanın ortasında "Korkuyorsan daha ileri gitme." yazılıydı; bir diğerinde de "Uyanık ol. Diren."

Beyazlar daha kolay görünüyordu karanlıkta.

Bir başka levha daha vardı öteki duvarda: Onun üzerinde de "VITRIOL" yazılıydı. Bu ne demekti acaba? O anda hiçbir anlam verememiştim. Bunu da çok sonra öğrendim. Aslı Latince olan bir deyişin kısaltmasıymış. Bana yerin içine girmemi, orada mükemmelleştirilmesi gereken bir taş olduğunu, onu bulmaya çalışmamı söylüyormuş.

Mason üstatlar, bilahare yaptıkları açıklamalarda öyle bir taş olmadığını, onun insanın kendisi olduğunu söylediler. İnsan, içinde öz benliğini bulmalı, ona ulaşıp mükemmelleştirmeye çalışmalıydı. Masonluğun en büyük öğretimi de zaten bunun üzerine kuruluydu. Hiçbir şey dosdoğru söylenmiyor, hep sembollerle anlatılıyordu.

Bu deyiş son zamanlarda çok moda olan kişisel tekâmül olayını mı kastediyordu? Hayır. O bunun yanında çok basit kalır. Bu semboller kişisel tekâmülü ihtiva etmekle beraber, esas manâda kendini tanımayı, kendi gücünü öğrenmeyi ve spiritüel felsefeyi de içeriyordu. Yoga, kadîm bilgiler, ezoterik felsefe, velhasıl hepsi beraberdi. Bilgelik yolunda ilerlemek için bir içe dönüştü.

Gözlerim yine masaya kaydı.

Kurukafanın hemen yanında bir nesne daha vardı. Ne olduğu pek belli değildi.

Elime alıp yakından baktım; küçük bir kum saati. Durmuştu tabi.

"Acaba çevirsem mi?" diye düşündüm. Ne olurdu sanki? Kırmamaya dikkat ederek, iki elimle sıkıca tutup öyle yaptım. Karanlıkta içindeki beyaz kumun hemen akıp, eski haline geldiğini gördüm. Onun da ne manâya geldiğini çok sonra öğrendim. Zamanın çok çabuk geçtiğini bildiriyordu. "Az gittim, uz gittim. Dere tepe düz gittim. Durdum ve bir de arkama baktım ki, bir arpa boyu yol gitmişim." misalinde olduğu gibi, insanın hayatı boyunca yapması icap edenleri yapamamış olduğunu idrak ettiğinde, artık çok geç kalmış olabileceğini hatırlatıyordu. Çünkü zaman akıp gidiyor ve bir daha geri gelmiyor. Elimizde olanı çok iyi kullanmasını bilmeli, zamanı boşa harcayıp tüketmekten sakınmalıydık.»

Yasef Bey zihinsel iletişimde bunları anlatırken ben de bir an zamanın ne kadar çabuk geçtiğini, hayatımdan neler kayıp gittiğini, oysa daha neler yapabilecek olduğumu ve ne gibi fırsatları kaçırdığımı hayıflanarak hissettim. Keşke bana da gençlik yıllarımda böyle bir teklif gelseydi diye iç geçirdim.

Düşüncemi Yasef Bey de algılamıştı elbette. *«Evet, genç yaşta böyle bir teklif almak ve teklifi kabul edip Masonluğa girmek insanın hayatını çok değiştiriyor. İnsanı çok olumlu bir istikamete yöneltiyor»* dedi, *«Zaten ben de bunu düşünerek, vakti geldiğinde oğlumun da mason olmasını sağladım. Bundan ötürü de ayrı bir saadet daha kazandım. En çok da karım memnun oldu buna. Hatta bana "Oğlum senden daha iyi mason olacak. Boynuz kulağı geçer" bile dedi. Ben onunla aynı fikirde değilim; boynuz kulaktan kısa kaldı ama neyse…»*

Sonra kendi Masonluğa girişini anlatmayı sürdürdü.

«Masanın öte yanında bir ekmek parçası vardı; yanında da bir testi... Acaba bunu buraya yemem için mi koymuşlardı? Dokundum; kupkuru… O sırada elim testiye değdi; az kalsın deviriyordum. İçinde bir miktar su vardı belli ama tepeleme doldurulmamıştı. Bunlarla da bana bir şeyler anlatmak istedikleri aşikârdı.

Artık alışmıştım. Buraya birtakım öteberi koymuşlardı ve bunların hepsinin pek derin felsefî manâları vardı. Şu kuru ekmek parçası ve testideki bir miktar su ile bana mütevazı olmayı, icabında az ile yetinmesini bilmeyi, yaşamak için bu kadarının yeteceğini, birtakım başka insanların bunu bile elde edemediğini, onları da düşünmem icap ettiğini mi telkin ediyorlardı?

Bu konuda daha sonra görüştüğüm ve fikirlerini sorduğum üstatlar, o gün düşündüklerimi doğruladı.

Orada gördüklerime böyle bakınca, üzerimdeki ürküntü ve heyecan geçer gibi oldu. Burası gece gibiydi; karanlık. Fakat işte oraya o duvara bir de horoz resmi asmışlardı. Geceden sonra sabahın geleceğini müjdeliyordu sanki.»

Güneş ve ay!.. Her ikisi de ışıklarını gösterdiğinde diğeri yok oluyor. Gece ve gündüz sonlu dünyamızda hiç aksamadan birbirini kovalıyor.

Yaşamımız da öyle... İniş çıkışlar, doğup kaybolmalar ve zaman sandığımız, zamansızlık içinde yok oluş... Bunları derinlemesine düşünüp irdelemek gerekir.

Bu arada Yasef Beyin zihinsel yeteneğine hayran kaldığımı da belirtmem gerek. Beni tanımadığı ve görmediği halde, ben araya bir düşünce ya da soru sokarsam, onu da algılıyor ve tıpkı çok kanallı bir telsiz cihazı gibi gerekirse bana da yanıt veriyor, sonra kalmış olduğu yerden yine anlatmayı sürdürüyordu. Nitekim bu konu üzerinde üç beş zihinsel iletişimli söyleşiden sonra devam etti:

«Mason olmadan önce Masonluğun sembollerine alıştığımı hissetmiştim. Fakat sonradan öğrendim ki, meğer oradaki horoz esasında öyle geceden sonra gündüzün getirdiği aydınlık falan değil, insana içinde bulunduğu karanlıktan yani bilgisizlikten, saplantılardan, dogmalardan ve batıldan kurtulup, aydınlığa çıkmasını bildiren bir sembolmüş.

Ancak sonradan şunu da düşündüm: İnsanın iç dünyasında aydınlanması, hakikaten aydın olması için bilgi edinmiş olması yeter mi? Elbette hayır; insan faziletli de olmalı...

Masanın üzerine yan yana üç küçük şişe konmuştu. Artık korkmuyor ve şaşırmıyordum. Ötekiler gibi onlara da dokunabilir, inceleyebilirdim. Yoksa niçin koymuş olsalardı buraya!

Şişelerden birini aldım; içinde beyaz bir toz vardı. Öteki şişedeki toz ise sarımtırak bir renkteydi; hem belli ki biraz yapışkan. Üçüncü şişe öncekilerden ağırdı; elime alır almaz içindeki madde şöyle bir kayma emaresi gösterdi; bunu hemen anladım: Cıva!... Peki, ötekiler neydi?... Bulamadım. Bu üç şişe veya bunların içindeki üç madde, hep beraber bir manâ taşıyor olmalıydı.

Bilemedim. Bilemezdim. Bunu bilmek için çok farklı malûmata sahip olmak icap ediyordu. Sonra öğrendim. Ötekilerden birindeki kükürt, diğeri çok basit, tuzdu. Cıva, kükürt ve tuz hayatiyetin üç esas unsurunun sembolü oluyordu. Beden ile ruh veya maddiyat ile maneviyat ve bu ikisi arasındaki denge...

Bunlar bugünkü dünyamızda lüzumsuz ve gülünç şeyler mi?

Hayır!... Bazı insanlar öyle zannedebilir ama bana sorarsanız değil. O hücrede bulunduğum ve daha Masonluğa girişimden önce varmıştım bu karara. Nitekim hepsinin çok derin manâlar taşıdığını ve bunları böyle göstermenin benim gibi Masonluğa girmeye hazırlanan kimse üzerinde çok derin bir tesir yarattığını sonradan daha iyi anladım.»

Yasef Bey'den bu bilgileri edinirken yine kuşkuyla düşünüyordum. Ona belli etmemek isterdim ama bu olanaksızdı. Beni algılamaması için aramızdaki iletişimi kesmem gerekirdi.

Aldırmadım. Ne olacaktı ki sanki o da benim düşündüklerimi bilirse!

Bugün internette bir tıklamakla erişilemeyecek bilgi yok. Sırlar, gizler, simgelere bu kadar bağlılık neden?...

Bu yüzden dışarıdakiler Masonluğu yanlış anlıyor ve bu kurumda karanlık işler çevrildiğini sanıyor. Masonların her şeyi ele geçirdiğini, çıkarları peşinde koştuklarını düşünüyor.

Ya şu "özgürlük, eşitlik, kardeşlik" üçlemesine ne demeli?...

İçlerinde bile bunlara öyle pek inanmayan, ütopya olarak görenler var. Hatta yurdumuzdaki ünlü bir masonun felsefe kitabında kardeşlik ilkesinden söz edilirken, "İnsanları kardeş sayma ülküsüyle toplumu düzenleme düşçülüğü" diye yazılıp, eklenmiş: "Bu metafizik düşüncenin gerçeklerden yoksun törebilimsel düşlerindendir. Dar kafalılar bu propagandaya inanırlar!"

Bunu yazan da bir mason…

Yine aynı şekilde, eşitliği bilimsel açıdan sadece sınıf farklarının ortadan kaldırılması olarak görenler var. Hatta kimileri daha da ileri giderek, toplumda eşitlik isteğini "değerliyi kıskanmak" olarak niteliyor. Dünyada çıkarlar daha ağır basıyor. Onlara göre kardeşlik safsatadan başka bir şey değil.

Buna karşın, öğrendiğim kadarıyla Masonluktaki konu ve yöntemler beni de etkiliyor ve "haricî" dediklerinin düşünceleri arasında kararsız kalıyordum. Belki bunlar masonların geniş düşünce özgürlüğünü gösteriyor, bunları açılıma elverişli simgeler olarak kullanıyorlardı.

Kim bilir, belki ben de Yasef Beyden öğrenmiş olduklarımı aklımın bir köşesinde tutarak, ancak bu konuyu objektif olarak daha geniş kapsamlı bir şekilde inceleyince açık bir görüşe varabilecektim.

Yasef Bey, düşündüklerimi onayladıktan sonra anlatmayı sürdürdü:

«Oradayken aklıma gelmemiş bir başka şey var… Onu ise, o günkü merasime birlikte iştirak edip Masonluğa ilk adımlarımızı birlikte atmış olduğumuz iki kardeşten biri düşünmüş. Onun mütalaası şöyleydi:

"Burası bir mason adayının Masonluğa girmeden önceki hayatının sona erdiği yer... Kişinin mazisini kendi eliyle gömüp, geride bırakacağı bir mezar gibi… Sonra yeniden, farklı bir hayat tarzına doğuşu ifade ediyor."

Bunu Masonluğa girişimizden sonraki bir celsede ilk intibalarımız sorulduğunda anlattı. Üstatlar da pek doğru bir değerlendirme yapmış olduğunu söylediler. Locamızın üstad-ı muhteremi de "Ancak bilelim ki herkes sembollerimiz üzerinde kendi mütalâasını yapmakta hürdür. Hiçbir açıklama illâki tam, kat'i ve mutlak sayılmaz" dedi.»

İşte bu hoşuma gitmişti. Hayatta hiçbir şey tam, kesin, yetkin, doğru, yanlış olamazdı. Bunların hepsi o anın doğruları ve göreli bakış açılarıydı.

Yasef Bey, bu düşünceme de katıldı ve kendince beni doğruladı.

Acaba ben masonlar gibi mi düşünüyordum?

Yasef Bey, *«Masonlar gibi düşünmek için mason olmak gerekmez ki.»* dedi. *«Masonluğun öyle büyük, olağanüstü bir üstünlüğü yok. İnsan olmak yeter. İnsan gibi insan olmak.»*

Sonra sözüne devam etti:

«İşte belki üstad-ı muhteremin o günkü o sözüydü beni Masonluğa bunca yıl bağlamış olan... Hiçbir şeye tam ve mutlak gözüyle bakılmıyordu. Eski ve tecrübeli üstatlar bile yeni masonlar üzerinde üstünlük taslamıyor, kendilerinin onlardan daha iyi bildiğini iddia etmiyor, birikimlerini bizimle de paylaşıyor, bizden de bir şeyler öğrendiklerini söylüyorlardı.»

Oysa bana göre, pek iyi bilmesem de gerek mason olduğunu sandıklarım arasında, -en azından okuduğum kitaplarda adları verilen masonlara bakınca- haricîler üzerinde kendilerini toplumdan ve insanlardan üstün görenler de çok… Hatta bu durum onları, mason olduklarını bilen ve bilmeyenlerin gözünde toplumdan uzak, tepeden bakan ve itici birer entelektüel olarak gösteriyor.

Yasef Bey, bu düşüncemi de onaylayıp şöyle dedi: *«Evet, doğrudur ama şunu da bilmeli. Her mason Masonlukta ancak muktesebatı yani alabileceği kadar gelişir. Bazı masonlar bu bakımdan haricîlerden bile geride kalır. Onlar istisnadır ve malûm olduğu üzere istisnalar kaideyi bozmaz. Ancak maalesef toplumda işte o istisnalar, sanki masonların hepsi öyleymiş gibi görülmektedir. Yakasında mason rozeti gördüğün herkes mason değildir.»*

Masonluğun kendi içinde yani localarda böyle bir şeyin görülmediğini, görülemeyeceğini söylüyor, şöyle diyordu:

«Ancak bunun yanı sıra çok sistematik bir hiyerarşi de vardı. Locada üstad-ı muhterem her şeyin hâkimiydi; ondan çok daha eski, çok daha tecrübeli hatta daha önce üstad-ı muhteremlik yapmış veya haricî dünyada çok mühim bir şahsiyet olan masonlar bile ona saygı gösterir, sözünden çıkmazlardı.»

Ben bir şey demeyince, Masonluğa girişini anlatmayı sürdürdü. "Tefekkür hücresi" dediği yerde kalmıştı:

«Sonradan "mahuf" olarak anıldığını öğrendiğim o kara cüppeli adam tekrar geldiğinde, elinde üçgen biçiminde bir kâğıt ile bir kalem vardı. Onları masanın üzerine koydu ve bana ne yapmam gerektiğini işaret etti.

Konuşmuyor ama ne demek istediği karanlıkta bile gayet iyi anlaşılıyordu. Oturup, bu kâğıdın üzerindeki soruları cevaplayacaktım.

"Peki ama böyle karanlıkta mı? Keşke biraz daha ışık olsaydı." diye düşünmüştüm.

Meğer farkına varmadan ne kadar da doğru düşünmüşüm. Zaten burasının karanlık oluşunun bir sebebi de o değil miydi? Ben orada, karanlıkta kalmıştım. Buraya da ışık aramaya gelmiştim.

İstediğini yaparken beni yine yalnız bıraktı.

Kâğıdın üç köşesinde üç ayrı soru vardı; karanlıkta bile okunabiliyordu. Hangi sırada oldukları belli değildi. Neresinden başlanırsa ona göre sıralanır. Önce soruların hepsini okudum; sonra kendime göre sıraladım: "Ailenize karşı vazifeleriniz nelerdir?", "Milletinize karşı vazifeleriniz nelerdir?", "Beşeriyete karşı vazifeleriniz nelerdir?"

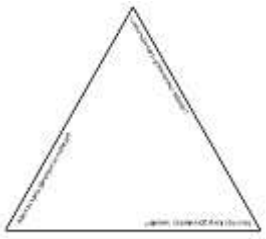

Şimdi burada bunları nasıl cevaplayabilirdim ki?»

Haklı!... Ne sorularmış ama!... Daha sorulacak sayısız soru varken görevlerden söz ediyorlar. Belli ki insanın toplumsal olması gerektiğini ve en ufağından en genişine kadar, tüm insanlara karşı görevleri olduğunu vurgulamak istiyorlar.

Ancak o üç soruyu tek soru haline getiremezler miydi? Diğer ikisi özgürlük, eşitlik, kardeşlik, erdemler ve kişinin hayata bakış yönlerini kapsayamaz mıydı?

Yoksa bunda bir şaşırtma mı vardı?

Ben böyle araya girip kendi kendime sabırsızca yorumlar yaparken, Yasef Beyin anlattıkları konuya açıklık getirdi:

«Ne yapmalıydım? Kısa ve öz cevaplar mı vermeliydim yoksa uzun uzun mu anlatmalıydım?... Bir şey dememişti de!...

Bir şey demediğine göre, -zaten konuşmuyordu ki- nasıl istersem öyle cevaplayabileceğimi düşündüm. Hatta baktım ki, bu kâğıt üçgen olduğu için lâfı biraz uzatacak olursam, cevaplarım birbirine karışacak.

Bana cevaplarımı yazmamı işaret ettiğine göre, herhalde okuyacaklardı. Hatta belki de her mason hakkında tutulan bir dosya vardı ve orada bir vesika olarak saklayacaklardı.

İyisi mi, çok uzatmamalıydım.

Sonradan bunun da bir sembol olduğunu öğrendim; vesika falan değil. Aile, millet yani ulus ve beşeriyet yani insanlık... Bunlar bir bakıma sosyal bir sıralama ama üçü de birbiriyle bağlantılı...

Bu kâğıda "vasiyetname" deniyordu. Öteki kardeşin bilahare yapmış olduğu yoruma göre burası bir mezar ise, ölmeden önce benden vasiyetimi yazmam istenmişti.

Kime vasiyet?

Kendime... Sembolik olarak ölüp yeniden doğacağım için...»

Bunu tam anlayamamış ve diğer simgeler gibi etkili bulmamıştım. *"Şu vasiyet konusu daha etkili bir hale getirilerek vurgulanabilirdi"* diye düşündüm.

Yasef Bey'in dediğine göre bu uygulama her mason locasında varmış. Fakat bazıları başka sorular da soruyormuş. Örneğin Masonluğu dinsel bir kurum gibi görenler insanın Tanrı'ya karşı görevlerini, bazıları da kişinin kendisine karşı görevlerini sorarmış.

«Ne fark eder ki?» diyordu Yasef Bey, *«İnsanın kendisine karşı olan vazifeleri ile ailesine karşı olanlar zaten birbirine yakın düşmez mi?... Benim bütün insanlara karşı olan vazifelerim ile Tanrıma karşı olan vecibelerim zaten iç içe değil mi?»*

Devam etti:

«Cevaplarımı tam bitirmiştim ki, mahuf yine geldi. Eliyle "Tamam mı?" anlamında bir işaret yaptı. Ben de başımla "Evet!" anlamında işaret edince kâğıdı ve kalemi alıp gitti.

Bu keresinde çok bekletmeden döndü. İşaretle arkamı dönmemi söyledi. Arkamdan gözlerimi bağladı. Tefekkür hücresi denilen yer bile kapkaranlık oldu.

Şimdi hiçbir şey görmüyordum. Demek ki, buradan çıkarılacaktım ve götürüleceğim yeri görmemem isteniyordu.

Daha sonra ise bunun başka manâları da olduğunu öğrendim.

Bir kere, etrafımı görmemem istendiği doğruydu ama görseydim bunun mahzuru benim zannettiğim gibi değildi. Şayet gözlerim açık olursa, göreceklerim benim çok alâkamı çekebilir, orada bulunan masonlar arasında tanıdıklarımı arayabilir, bununla meşgul iken bana verilecek telkinleri kaçırabilirdim.

Bir başkası hatta daha mühimi, görmeme mani olan ve "gözbağı" denilen nesnenin de Masonlukta bir sembol oluşuydu. Bunun ile benim henüz cehaletin karanlığında olup, aydınlanmadığım ifade ediliyordu.

Ben kör cahil miydim ki?...

Elbette hayır ama Masonluk hakkında bilmediğim çok şey vardı. Her şeyi bilseydim, bunun ne manâya geldiğini de bilirdim.

Sadece Masonluk hakkında mı?

Ne münasebet! Şüphesiz bilmediklerim bildiklerimden çok daha fazlaydı. Çevremde aydın bir insan sayılırdım ama daha çok aydınlanmaya ihtiyacım vardı.

Aydınlanmak... Masonlukta bu da bir sembolik tabirdir. Masonluğa giriş merasiminin bir tiyatro tarzında tatbik edilen bir safhasıydı o da...

Ben Masonluğa girdiğim sırada bu merasime "tekris" deniyordu. Fakat sonradan bizim locada o tabir terk edildi; yerine aydınlanma getirildi.

Esasen bunun gayesi, başka dillerden dilimize adapte edilmiş olan kelimeler yerine öz Türkçe kelimeler kullanılmasıydı; yoksa aydınlanma tabirinin burada çok münasip olması değil…»

Yasef Bey ara sıra böyle ilginç sözler de ediyordu, zihninden öyle geçtiği için. Tekris teriminin kaldırılıp yerine aydınlanma teriminin getirilmesinden ötürü memnun muydu, değil mi? Bunu anlayamamıştım ama pek önemli de değildi zaten. Ancak belli ki "ışık almak" ve "aydınlanmak" gibi terimlerden hoşlanıyordu. Bir de bunun için *"bizim locada"* demişti. Öteki localarda böyle bir değişikliğin yapılmamış olduğunu mu söylemek istemişti?

Üzerinde durmadım. İkide birde araya girmemeli, onu kendi haline bırakmalıydım ki, anlattıklarını kesintiye uğratmadan sürdürsün.

«Tefekkür hücresinden çıkar çıkmaz başka bir şeyin farkına vardım. O hücre küçücük ve çok dardı. Ben oradayken havası ağırlaşmıştı. Zorlukla nefes alıyordum ama bunun heyecanımdan olduğunu zannetmiştim. Binanın içinde olmamıza rağmen temiz hava doldu ciğerlerime. Bunun da Masonluktaki sembollerden biri olduğunu sonradan öğrendim.

Birisi boynumdaki kravatı gevşetti ve gömleğimin düğmelerini açtı. Demek öyle olması gerekiyordu. Ancak o kadarla kalmadı. Pantolonumun paçalarını sıvadıklarını fark ettim; ancak sadece bir bacağımın. Ayakkabımın bağını çözüp çıkardılar; çorabımı da. Bunu çok yumuşak bir tarzda yapıyorlardı; sanki bir bebeğin pabucunu ve çorabını çıkarır gibi. "İyi ki banyo yapmışım." diye düşündüm; yoksa şimdi burada rezil olmak da vardı.

Ayakkabının yerine terlik gibi bir şey geçirdiklerini hissettim. Fakat bu işi sadece tek bir ayağım için yaptılar. Önce ötekini unuttuklarını zannettim ama yanılmışım. Ritüelin gereği böyleydi. Niçin öyle yaptıklarını bilemedim. Bunu da çok sonra öğrenecektim; birçok şeyi çok sonra öğrendiğim gibi.»

Hayret, işte bunu ben de merak etmiştim. Yok artık, bu kadarı da fazlaydı; bunun anlamı ne olabilirdi ki!...

Sorsam, anlatırdı belki. O sırada bilmese de mutlaka bir anlamı olmalıydı ve bunu sonradan öğrenmiş olmalıydı.

Ancak iş o kadarla da kalmamış.

«Boynuma bir şey doladılar; halat gibi...

Koluma iki kişi girdi. Hiçbir şey söylemeden bana kör gözle ağır ağır bir merdiveni tırmanmam için yardımcı oldular. Yürümekte zorlanıyordum. Topal gibi hissediyordum kendimi.»

Bu aşamada biraz yakındı:

«Bunlar da Masonluktaki sembollerdendi. Sonradan kaldırdılar. Hatta o içtiğimiz şerbeti de kaldırdılar. Neden bilmem. Anlamsız kaçtığını söylediler. Hâlbuki bana göre bunların hepsi çok manidardı; keşke kalsaydı.

Bunlar ve bunun gibi bilahare kaldırılan birçok şey asırlardan bu günlere gelmiş, Masonluğa manâ katan alegori ve sembollerdi. Varsın dışarıdakiler anlamasın; bence masonlara daha derin düşünme imkânı sağlıyordu.»

Böyle dedi ama daha geniş bir açıklamaya girmeden sonrasına geçti:

«Zannedersem bir kapının önünde durmuştuk. Bir müzik sesi duyuluyordu. Tanıdım: Albioni'nin "Adagio" adlı parçasıydı çalan.

Birisi kapıya birkaç kere vurdu. O anda müzik duruverdi.

İçeriden benim kim olduğumu ve niçin getirildiğimi soranlar oldu.

Beni oraya getirenlerden biri bilgi verdi. Karanlıkta kalmış olup, aydınlanmak istediğimi söyledi. Benim namıma konuşuyor gibiydi. İçeridekiler alınmama itiraz ediyor, o ise beni müdafaa ederek iyi niyetli bir kimse olduğumu söylüyordu.

Ona inanmamış olsalar gerek ki, aynı kişi bir de bana kefil olduğunu eklemez mi!...

İşte bu gururuma dokunmuştu. Sanki istenmiyormuş gibi hissettim kendimi. Belki daha ilk başta egolarımı yenmem amaçlanıyordu. O anda beni tanımayan birinin bana kefil olması meselesi üzerinde durmamıştım ama o da esasında derin bir manâ taşır.

Kapının açıldığını duydum.

Şimdi önceki müzik yine devam ediyor ve daha rahat işitiliyordu. Büyücek bir salona girdiğimi hissettim. Fakat öyle dosdoğru değil... Başımı eğdirdiler; belimi büktüler. Neredeyse çömelmiş halde, âdeta ördek yürüyüşü ile girmiştim içeriye.

Hayret ettim. Bu kadar alçak mıydı buranın kapısı?

Sonradan esasında kapının alçak olmadığını, sadece benim iyice çömelttirilmiş olduğumu, içeriye girerken başımın üzerinde bir kılıç tutulduğunu öğrendim. Bu kılıç ile birlikte, onurlu bir kişinin ana karnından doğuşu canlandırılıyordu. Ritüelin bir parçası... Bana göre çok manidar bir sembol daha...

Merasimin akışı belli bir dram ve senaryo icabınca yürütülüyor, bu bana müthiş heyecan veriyordu.

İşte o esnada yalnız olmadığımı fark ettim. Tefekkür hücresine götürülmeden önce bir arada olduğumuz öteki namzetler de benimle beraber oradaydı. Merasimi hepimiz için ortaklaşa tatbik ediyorlardı.

Sonradan üstad-ı muhterem olduğunu öğrendiğim kişi, insanın hayatı ve hakikatler hakkında beni çok tesir altında bırakan şeyler söylüyordu. Özgürlük, eşitlik, kardeşlik, faziletler, insanlık, akıl, ilim ve hikmetin gücünden bahsediyordu. Arada sırayla üçümüze de bir şeyler soruyor biz de "Evet." veya "Hayır." diye cevaplıyorduk. Sonra da aynı ses birtakım izahat veriyordu.

Masonluğa girdikten sonra anladım ki, esasında bu sualler bizim ilgili mevzuda ne düşündüğümüzü anlamak için değil, ritüelde yazılı olanları bize anlatabilmek içindir. Biz de oynanan dramın birer oyuncusu olmuş, senaryoyu önceden bilmesek de ritüeli tatbik edenlerle paylaşmıştık.»

Evet, anlaşılan orada âdeta bir piyes sahneye konuyor. Bu öyle bir piyes ki, izleyiciler de rol alıyor. Herkes kendi üstüne düşen rolü oynuyor, kendi payını anlayabildiği kadarınca alıyor. Tasavvuftaki "kaşığı kadar alma" örneğinde olduğu gibi... Masonluğa olasıya karşı bir kitapta bunların saçma sapan bulunduğunu ve masonları kendi aralarında tiyatro oynattıkları gerekçesiyle alaya alındığını okumuştum.

Yasef Bey, benim "piyes" olarak nitelendirdiğim bu ritüelik uygulamanın sonrasını şöyle anlattı:

«Bu merasimin sorulu cevaplı safhasında, ayakta kalıp yorulmayalım diye oturtulmuştuk. İkinci safhaya geçildiğinde ise kaldırıldık.

Adına "seyahatler" denilen bir tatbikat başladı.

Önce her iki koluma birer kişi girdi. Bir yere götürüldüm ve elim ateşe değdirildi.

İrkilmiştim.

Sonra birisi beni çekerek bir başka yere götürdü; elimi suya soktu.

Doğrusu bu daha rahatlatıcıydı.

Daha sonra ise bir başkası, -belki aynı kişi- omzumdan tutarak yönlendirdi beni; bu sonuncusu da elimin toprak üzerine bastırılması ile nihayet buldu.

Önceleri yürürken dizlerime bir şeyler dokunuyor, görmediğim için bir yere çarpıp düşeceğimden korkuyordum ama sonradan kendi başıma bırakılmış olduğum halde endişem dağılmış, çok rahat yürür olmuştum.

Her bir seyahatin sonunda, çok güzel ve gerçekten aydınlatıcı sözler söyleniyordu.

Eski çağların ezoterik cemiyetlerinde, "Kadîm Misterler" denilen kuruluşların çoğunda bu seyahatler, karanlık mağaralarda, geçit vermez sarp kayalıklarla dolu dağlarda, tehlikeli bölgelerde yapılırmış. Bunun gayesi de namzetleri müşküllere karşı denemekmiş; ahde bağlılıklarını ölçmekmiş. Bunu bir yerlerde okumuştum.

İşte burada onlar sembolik bir tarzda yapılıyor ve anlatılmaya çalışılıyordu.

Ne olduğunu, neler söylendiğini tam olarak idrak edemiyordum, çünkü hepsi birbiri ardına dizilmişti. Daha birini anlamaya çalışırken ötekine geçiliyordu.

Fakat başka hiçbir yerde edinemeyeceğim çok mühim dersler alıyordum.

Hâlâ çok heyecanlıydım. Heyecanım bu iş bitene kadar dinmeyecek gibiydi.

Fakat aynı anda çok mutluydum; buraya gelmekle yanlış bir iş yapmadığıma emindim.

Sadece tek kişi yani üstad-ı muhterem değildi konuşan. Ara sıra sözü başkaları da alıyordu. Özgürlük, eşitlik ve kardeşlik içinde sevgi ve saygı öneriyorlardı. Batıl inançların, kötü duyguların, dogmalar ile taassubun insanı ve toplumu geri götürdüğünü söylüyor, aydınların insanlığın yararına çalışması gerektiği üzerinde duruyorlardı.

Ruhsal tekâmülün insanın özünde olduğunu söylediler. Yanlış eğitim ve alışkanlıklar, insanları hataya götürebilirdi. Bizi cehaletten kurtaracak yolun, ruhsal bakımdan hürriyet ve daima gayret göstermek sayesinde gerçekleşebileceğini belirttiler. Bunun için de iyi rehberler icabettiğini söylediler.

Dediklerine göre, herkesin kendine göre bir kâinatı vardı ve herkes kendini ne kadar tanıyıp geliştirirse, kâinatın nurunu o kadar çok alır, ilim ve akıl yoluyla, faziletleriyle hem kendisine hem de beşeriyete faydalı olurdu. İnsanları sevmenin nurunu gaye edinmeyenler, ihtiraslarıyla kötülük ateşinde yok olup gitmeye mahkûm olacaktı. İyi duygular, suyun ateşi söndürmesi gibi egoistliği yok edip cemiyete fayda sağlardı. İnsanın sadece kendisi için değil, bütün insanlar yaşayıp çalışması gerektiğini nasihat ediyorlardı.»

Hayret ettiğim şey, Yasef Bey'in bu anlattıklarının çoğunun dinlerde, kültürlerde hatta Bilge Ruh'un sözlerinde de geçmesiydi.

[Yazarın burada "Bilge Ruh" dediği sanal karakter, kitabın öncelikli bölümlerinde geçiyor. Buna göre yazar, onunla spiritüel ilişki kurarak bilgi alışverişinde bulunuyor.]

Demek evrimsel etkileşim kaçınılmazdı.

Binlerce yıldan bu yana temelinde aynı olan öğretiler, çeşitli sentezler, filtreler ve deneyimlerden geçerek bu günlere geliyordu. Masonluğun bu bakımdan bir üstünlüğünün, ayrıcalığının, özelliğinin hatta farklılığının bile olmadığını düşündüm.

Bu yararlı sözlere karşı çıkmanın olanağı yoktu.

Ayrıca bildiğime göre çeşitli simgeler ve alegorilerle anlatılmasına çalışılan şeyler, sayfalar dolusu bir öğretiden daha etkili olabiliyordu. Aslında bunları zaten bildiğimizi sanıyor, üzerinde düşünmüyorduk.

Yasef Bey olanların tamamını anlatmamış, âdeta özetlemişti ama ben anlattıklarının ötesinde neler olduğunu da hissedebiliyordum.

Tüm bu sözlerin arkasında derin bir felsefe yatıyordu.

Tek tek incelenecek olsa, herhalde hepsi kendi içinde çok geniş konulardı. Aristo'nun doğru düşünme kuralları, dayanışma dediğimiz, hukuktaki "müteselsil kefalet" gibi bir bütünü oluşturan öğelerin, birbirlerini kollayıp gözetmeleri, devim, logos yani akıl yoluyla kavrama, özetle tüm felsefî konuları kapsıyordu.

Peki sonra?

«Konuşmalar bu ve buna benzer temalar üzerinde devam etti. Zannederim bir saat kadar sürdü; belki daha çok...

Hiç sıkılmamıştım. Öyle ki, bu merasimin hep devam etmesini, hiç nihayete ermemesini, bana daha birçok seyahat yaptırılmasını, bu tarifsiz ve doyum olmaz bilgilerle daha çok tezyin olmak istiyordum.»

Yasef Bey yaşına ve Masonluğa girdiği zamana göre iç düşüncelerini dile getirdiğinden, araya bazı eski ve yabancı kelimeler giriyordu.

«Fakat her şeyin bir sırası ve zamanı var. Esasında bu safhada bu kadar bilgi verilmesi belki çoktu bile… Masonluk sadece ve tek bir merasim, tek bir ritüel ile nihayete ermiyordu ki...

Önce bu ritüel üzerinde çalışacaktık. Bize "çırak" diyeceklerdi. Daha sonra bir üst dereceye geçecektik. Masonluğun öğütleri devam edecek, ilave bilgiler edinecektik.»

Bu noktada Yasef Bey töreni anlatmasına ara vererek, bir başka konuya geçiş yaptı.

«Çok üzüldüğüm bir şey var... Maalesef o gün Masonluğa birlikte girdiğimiz o iki kardeş, benimle beraber bu güzel, mutlu ve faydalı yolda yürümedi. Birkaç toplantı sonra ikisi de sık sık toplantıları ihmal etmeye başladı; daha sonra hiç gelmez oldular.

"Neden?" diye düşündüm hep... Kendilerini görüp soramadım.

Sonradan öğrendim ki, ismi Erim olan kardeşim sıkılmış, Masonluğa girerken burada bambaşka bir ortam bulacağını zannediyormuş ve aradığı her ne idiyse onu bulamadığı için ayrılmış. Öteki yani Maksut ise buradaki felsefeyi kendine göre çok ağır görmüş. Hâlbuki o değil miydi tefekkür hücresi hakkında çok güzel bir yorum yapıp, üstatların takdirini kazanan?...

Her ikisi de benim gibi sabredip, Masonluğu kendilerine bir hayat tarzı edinme, hem kendilerine hem çevrelerine ve cemiyete faydalı olma fırsatını teptiler. Bence yazık oldu. Üstelik oradaki iyi niyetli masonları epeyce uğraştırdılar...

Fakat biz Masonlukta bundan ötürü şikâyet etmeyiz. Tek bir tekris merasiminin bile kişiye çok şey kazandırdığına inanırız. Onlar da mason olmaya layıktı; oldular ve hayatları boyunca öyle kalacaklardır; locadan ayrılmış olsalar bile...

Buna rağmen ismi Erim olan o kardeşin aramızdan ayrıldıktan sonra, çeşitli çevrelerde bizi ve Masonluğu eleştirdiğini de duyduk ve çok üzüldük. Masonluk zaten kardeşlerin hür eleştirilerine açıktı. Sonra ahde vefa diye bir şey vardır. Ayrılıp kötüleyenler, kendi gerçek karakterlerini belli ediyor. Demek o kardeşimiz hakikaten Masonluktan çok daha başka şeyler beklemişti.»

Yasef Bey, benim dileğim üzerine Masonluğa nasıl girdiğini, böylece bu kuruma giriş töreninin de nasıl bir şey olduğunu anlatıyordu ama bu arada gene Masonluk ile bağlantılı birtakım başka konulara değinmeden edemiyordu.

Onu haklı gördüm ve hiç dokunmadım. Masonluğa öylesine sıkı bağlanmıştı ki…

Düşünceleri arasında verdiği diğer bilgiler, bu kurumu daha iyi anlayabilmek bakımından yararlı da oluyordu.

Hem başka bir şey daha anlaşılıyordu: Belki Masonluk, bir kurum olarak ve ilkeleri bakımından çok güzel olabilirdi. Fakat bu kuruma girip mason olan kişilerden kimileri buna ayak uyduramıyor, her ne kadar "Masonlukta bireysel çıkar yoktur" denilse de kendi derdine düşenler oluyor, böylece bu kurum da bundan zarar görüyordu. Okumuş olduklarım da bunu teyit ediyordu. Çoğu Masonluğu kötülüyordu ama asıl kötülenmesi gereken kimi masonlardı; Masonluğun bütünü değil.

Bunun acısı Yasef Bey'in de içine oturmuştu. Anlatmaya devam etti:

«Sonra bir "and" metni okundu ve bize yemin ettirildi.

Bu, Masonluğa ve prensiplerine sadık kalacağımıza dair, geleneksel ve her toplulukta yapılabilen bir sadakat yeminiydi. Ne dinimize veya inancımıza bir aykırılığı vardı ne de vatana karşı olan mükellefiyetlerimize… Üstelik bu yemini etmeye mecbur olmadığımız, istemiyorsak gidebileceğimiz de söylenmişti. Hiç gider miyim? Aksine, ne olursa olsun burada kalmaya, Masonluğun nurundan feyiz almaya kararlıydım.

Sadakat yemini çoğu kimseye belki manâsız gelebilirdi. Formalite gibi de görülebilirdi. Çünkü cemiyetimizde onca yeminler edilmesine rağmen hepsinin çiğnendiğini görüyoruz. Nice sözler unutulup gidiyor. Belki de hep formalite icabı ve zaten çiğnenmek için olduğundan.

Bu yemin sırasında bana en çok tesir eden üstad-ı muhteremin konuşması olmuştu. "Önünüzde taze kazılmış toprak var" diye başlamıştı. Sonra da şöyle demişti:

"Siz de topraktan geldiniz ve sonunda toprağa döneceksiniz. Burada vereceğiniz sözleri sakın unutmayın. Onları yerine getirmek için elinizden geleni yapın. Çünkü bir gün gelecek, onları yapmak için gücünüz yetmeyecek ve işte o zaman geç kalmış olacaksınız."

Doğruydu dedikleri.

O gün orada, gözlerim bağlı olsa da isteyerek ve samimiyetle verdiğim sözlerin ne kadarını yerine getirebildim acaba?

Pek muvaffak olamadım.

Keşke o günlere dönebilsem... Keşke yeniden başlayabilsem... Geç kaldım.

Başka bir şey daha demişti üstad-ı muhterem: "Arkanızda insanlığa faydalı eserler bırakın. Vücudunuz toprağa karıştıktan sonra, insanlar sizi ancak onlar ile hatırlayacak."

Konfüçyüs'ün bir sözü var; o da demiş ki, "Bir insan ölünce ölmez. Çünkü öteki insanlar onun ölümünden sonra da zaman zaman ondan bahseder, adını söyler. Fakat bir gün gelir; o artık unutulur. Hiç kimse onu hatırlamaz, adını söylemez olur. İşte o insan o zaman ölür."

Bu sözü o anda düşünmemiştim. Zaten zannedersem sonradan öğrendim. Fakat benden sonra mason olanların tekris merasiminde bu safhaya gelinince hep bunu düşünürdüm. «İnsan ölmemeli» derdim. Nice ölümsüz insan var. Beethoven de onlardan biri. Onu ve diğer birçoğunu ölümsüzleştiren ise biziz; yaşayanlar. Bırakmış oldukları eserler temin ediyor bunu.»

Haklıydı!... Gerçekten de dünyada iz bırakanlar hiç ölmüyordu.

Ancak yalnızca insanlığa yararı olmuş kişileri hatırlamıyoruz ki!... Sayısız kötülük, zulüm ve katliamlar yapmış insanlar gelip geçmiş bu dünyadan. Onları da hatırlıyoruz. Üstelik isimleri kitaplara da geçmiş; ölümsüzleşmişler.

Konfüçyüs'ün o sözünde bir yanılgı mı var acaba?

Hayır!

Çirkin olmazsa güzeli nasıl betimlersiniz? Kötülük olmasa iyiliği nasıl anlar, nasıl anlatırsınız? Yanlışı, hatayı görmeden, doğru denilenin doğru olduğuna nasıl güvenebilirsiniz?

Bu iletişim sırasında ben de düşüncelerimi canlandırmaktan geri kalamıyordum.

Ancak şimdi benim düşündüklerimi bırakalım da, yine Yasef Beyin Masonluğa girişine ilişkin anlattıklarına dönelim.

«Yeminden sonra üstad-ı muhterem gözlerimizin açılmasını söyledi.

Tekrar heyecana kapıldım. O zamanlar buna, Masonluktaki tabiriyle "nur-u ziya verilmesi" deniyordu. Sonradan onu da değiştirdiler. Bence iyiydi ama bazı kardeşlerimiz bu tabiri çok eski bulmuş; dedim ya, Türkçe meselesi… Onun için değiştirdiler. Dogmaları ve batıl inançları atıp, cehaletten kurtularak, bilgi sahibi olarak hakikatlere ve aydınlığa ulaşma fikrinin sembolüydü. Ancak bu mesaide çok uzun yol alınması gerektiği, buna rağmen sonuna varılamayacağı da söylendi.

Arkamdan birisi gözbağını çözdüğünde, epeyce uzun süre karanlığa alışmış gözlerim kamaştı. Bulunduğumuz yer bana birdenbire pırıl pırıl aydınlıkmış gibi geldi. Esasında öyle değildi ama insan karanlıktan birdenbire aydınlığa geçince öyle zannediyor.

Etrafta sütunlar ve çeşitli semboller vardı. Kırk elli kişi her iki yanda ayakta durmuş, ellerindeki kılıçları bize doğru uzatmıştı.

Gözüm ışığa alıştıkça aralarında tanıdıklar gördüm; hem şaşırdım hem çok memnun oldum. Dışarıdan tanıdığım ve müspet davranışlarıyla hayranlık duyduğum kişilerden bazıları masonmuş meğer... Fakat en önemlisi, tanıdığım ve tanımadığım hepsinin gözlerindeki ışıltıydı; bize sevgiyle bakıyorlardı.

Belimize birer önlük bağladılar: Beyaz bir önlük. Bu, çırak masonların taktığı önlükmüş. Birer çift de beyaz eldiven verdiler giymemiz için. Bunlar, eskiden bina inşaatı işinde çalışan ve "mason" denilen meslek erbabının kullandığı önlük ve eldivenlerin karşılığı oluyormuş.

Ancak o kadarla kalmıyor... Çalışma, emek, yürek temizliği ve dürüstlüğün sembolleriymiş. Fikir kadar el emeğinin de kutsallığını belirtiyormuş. Ayrıca locada bütün kardeşler tarafından takıldığı için, dostluk bağı teşkil ediyormuş. Beyaz olduğundan, masonların hiçbir kötü işe karışmamış olduğunu ifade edermiş.

Acaba hakikaten öyle miydi?... Hiçbir kötü işe karışmamış mıydım ben hayatımda?... Bu önlüğü takmaya, bu eldivenleri giymeye lâyık mıydım?

Buradaki masonlar öyle görmüştü; ben de bundan sonra öyle olmalıydım. Zaten önceki hayatımı o "tefekkür hücresi" denilen yerde terk etmemiş miydim?

Bir an düşününce; dünyamızı aklımızın yaratıcı gücü, duygularımızın uçsuz bucaksız genişliğinin sunduğu imkânlar kadar, ellerimizin maharetleriyle de yaratabiliyorduk. Bu akıl, ruh ve vücut bütünlüğüydü. Akıl, bilim ve bilgelik, irfan yoluydu. Aklımızla tasarlamak, ruhumuzla görmek ve el yardımıyla yaratmak!... Ama temiz eller, temiz vicdan ve cemiyet yararına çalışmakla…

Locaya artık mason olduğumuz duyuruldu.

Şimdi heyecanım dinmiş, onun yerini bir saadet sarhoşluğu almıştı.

O günkü toplantının bundan sonrası uzun sürmedi. Zaten günün gündemi bizim için bir tekris merasimi tatbik etmekten ibaretti.

Ben ise o ilk gün orada daha uzun süre kalmak, o mesut anları uzatmak isterdim; sanki bundan sonra fırsatım olmayacakmış gibi...

Daha önce kendimi gelişmiş zannederken bu konularda ne kadar aç olduğumu da anlamıştım.

Toplantının sonunda bir kese dolaştırıldı. Masonlukta buna "Dul Kesesi" deniyordu. Sanki bir dula yardım ediyormuş gibi sembolik bir tatbikattı bu; her mason oraya kudreti nispetinde ve gurura kapılmadan bir miktar para atabilir, bir başkası da ihtiyacı varsa utanmadan istediği kadarını alabilirdi. Fakat keseye koyduğunu da keseden aldığını da hiç kimseye belli etmemek gerekiyordu; bundan ötürü veren mağrur, alan ise mahcup olmasın diye... Toplanan para varsa hayır işlerine harcanırdı.

Derken, hepimizden daha yüksekte oturmuş olan üstad-ı muhterem, "nazır" olarak anıldığını öğrendiğim masonlardan birine bir sual sordu, "Masonlar ne vakte kadar çalışırlar?" diye. Beriki "Gece yarısına kadar." diye cevap verdi.

Bu kere ötekine sordu, "Vakit nasıldır?" diye. O da gece yarısı olduğunu söyledi.

Çok şaşırmıştım... Sıtkı Bey ile buraya geldiğimizde saat akşamın altısı falandı. O kadar çok zaman geçmiş olabilir miydi?

Bunun da Masonluktaki sembolik tabirlerden olduğunu bir sonraki celseye geldiğimde öğrenecektim.

Celse sona erince, locadakilerle birlikte yemek salonunda toplandık. Herkes beni ve diğer iki kardeşi tebrik ediyor, "Aramıza hoş geldin kardeşim." diyordu.

Yemekte isteyen herkes üstad-ı muhteremden söz alarak konuşuyordu. Sofranın konusu öncelikle biz üç kardeş için tatbik edilmiş tekris merasimiydi.

Bize de söz verildi; ilk intibalarımız soruldu. Bu meyanda seviyeli nükteler yapanlar da oldu; hep birlikte gülüşüldü.

O gece oradan çok mutlu ayrıldım. Kararımda ne kadar isabetli olduğumu bir kere daha anladım. İnsanın kan kardeşini seçme imkânı yoktu. Fakat toplumdan kardeş seçme imkânı vardı. Bu suretle benim de çok geniş bir kardeş çevrem olmuştu.

Buradaki kardeşlik, kan kardeşliği gibi mecburî olmayan, beklenti veya yük getiren hısımlık değil, manevî anlamda, dostluk, birlik ve beraberlik demekti.

Gittikçe bozulmaya yüz tutan cemiyetimizde dini topluluklar, gayeye yönelik birlikteliklerde insanlar boşluktan kurtulmak, manevî güç oluşturmak için bir araya gelmiyorlar mıydı?

Kültürlü, akıl, bilim ve bilgelik yolunda ilerlemek isteyen insanlar zaviyesinden de bundan iyisi olabilir miydi?

Masonluğa girdiğim için talihliydim. Herkes bu fırsatı bulamıyor, mason olamıyordu. Halime şükrettim. Başta Sıtkı Bey ve Affan Bey olmak üzere, bana bu imkânı verenlere de hep şükran duydum.»